

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 18

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Aal

Emne: Jolitre, og jolekalen

Bygdelag: Nordbygd

Oppskr. av: Asle Skredalen

Gard: Kurbredalen

(adresse): Levold

G.nr. 64 Br.nr. 3-4

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle. Ja

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

Jolitre, og jolekalen,

- 1.) Ja. No er det varlegt,
- 2.) Ja. Her i bygdi var det vist ikkje mange som viste kva jolitre var fyr i 1879 ell 80. Me hadde daa ein skulelærer, utanbygdjerm, og han stelte til jolitrefest paa skulehuset aat oss skuleborn. Læraren svalla um dette ein av dagarne fyr jol, at han vild stelte til jolitre, og at me skulde svalla um det heime, so hann fekk vita kor mange, som vert med. Men daa eg svalla um det ved far, meinta ikkje han eg stelte for varan med det. Han viste nok ikkje kva tilstelling dette var. Men so hadde nok læraren tala med far og eg fekk vara med likevel. Det kosta o. 25 örn for kvar, og læraren hadde kjøpt inn litt jolitrebas, Gos og ei liti gaave til kvar. Eg hugsar, eg fekk ein skrivopem. Jolitrefesterna vart ein kveld i joli og mange av foreldri var ogso med. Far var det sidan at det var ei fin og god tilstelling.
3. I sidan var det jolitrefest so umlag tre die kvart aar aat skuleborn til ikring 1900, og so vart det kvart aar. Ein heimkomun

amerikanske. Strut Nedrebrøsten oppretta i 1936 eit lag på ca. 5000, der reinkarne skal gjeve til jolifestar i Votrødalen og Leveld skulekrinsar. Etter 1900 har det vorte nok so varleg med jolifestar antil i kyrkja ell på skulekrinsar av ymse lag, ungdomslag, avhaldslag og barne- og ungdomslag. I heimarne vart det vist umlag varleg med jolitre ikring 1890 aari, kanskje litt fyr på sunne stader. No har det lesing vori stult og bruke i alle hennar, antil det er born der ell ikkje, ja um det er berre ein ell to, som bur i eit lite kot, so har dei eit lite jolitre.

4. Nei, men du makka briske og ströydd på skugggolvet. Min um det seinare.

Sp. 5. Nei, ikkje anna ell med pottelommar b. d. juleosier.

Sp. 6. Det var og er mange slags størrelser. Har du det staaande på golvet ell på ein skammel i stova er det kanskje to meter, men i eit lite rum, der du ofte har det på bordenden er det berre ikring 1 mtr. högt. Men på festar i kyrkja ell skulehus er det gjerne tre meter.

Sp. 7. Ja du kjøpar gjerne litt jolitrebas, klypper papirrensour ell papirkeorgar. b. / Gjølvsagt er det hos mange hos. No har dei ofte elektrisk lys i treff, so sønn i kyrkja ell andre større festar.

Sp. 8. Helst din vaksne.

Sp. 9. Gaa sp. 6.

Sp. 10. Det er helst naar du er ferdige med jösarbeid, og naar du har ete til "mors" (midag). Ofte kemmer dei

paa ljosi alt. ell. set i nye lys myknaars,
eftan ell. naar du har framanda i
joli, sérleg um det er born med.

Sp. 11. Jón, Jólisalmur og söngur.

Sp. 12. Det er so ymist. Til over trekkana
dager, ell. til fjúnda dag jól,

Sp. 13. Oftast fer vist borni vera med
ein hænsta þrub i húsarnu.

Sp. 14, 15. Gram, jóltrú av anna ell. gram
þar, aldri voru brott þu.

Sp. 16. Nei. Hadde du eit þu utanfor glasi
naakete det erok, at du þungdu eit korn
band upp i det, men rette jólbandet
var þar ein lang stang ved lauvdörin
ell. ved bitakosten.

Jólkalma.

1. Nei det vart itekje brott þu, som eg
hugðar. Du vart itekje golvur þu fyr i
1880 aari, men til jól og andre högtíðar
ell. du hadde framanda ell. ymist sam-
ver, so stovette du vatn paa golvit ann
söftu godu med ein "söfning" av björðeris.
Eftir þau tok du friske, grøn briste, þakka
dessa smaa og ströyde dem over, golvit.

Þakka þu med briske þau golvit þu þu þu
þu, etter at du tok til ann vaska golvit og þu.

Þu at du hadde þu þu paa golvit jól
eftan, var nokk vist ein gammal þu þu þu.

Ein man þu þu þu þu þu, som
er vel 81 aar, gammal þu þu, at þu þu
var smaa þu, hadde þu þu þu þu þu
over, golvit jól þu. Naan þu hadde
þu þu þu þu þu þu, so
det var ein glöskung, og þu þu þu þu

4

i preispiran, tok far þarrið einn litern
 "kalmvístu" aa þásta þaa, glokangum,
 með di þann sá, at varriem, ogóo skull
 þa silt. Um dattu stundur varan söm eit
 offer til eldum, ell dek var, for, at dek
 varð einn litern frístu raitakullu, vístu þann
 íkeltu. Dette var þaa eit sörvaabruk, "þasó."
 Men ein annan gamal manni, sóm no
 er döð, fortaldu ogóo, at ein þaddu kalm
 þaa golvet joflufan, daa þann var söm, og
 gutu

4048

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING